

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ MERSİN ŞUBESİ
KOMALEYA MAFE MİROVAN ŞAXA MERSİNE
HUMAN RIGHTS ASSOCIATION MERSİN BRANCH
Çankaya Mah. Silifke Cad. Alanya İş Merkezi A1 Blok Kat:5/15
Akdeniz/MERSİN
Tel: 0 (324) 238 32 21 E-mail: mersin@ihd.org.tr

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ MERSİN ŞUBESİ
MART - HAZİRAN 2024
HAPİSHANE KOMİSYONU RAPORU

1986
MERSİN ŞUBESİ

MART - HAZİRAN 2024

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	3
1. Raporun Amacı ve Kapsamı	3
a. Raporun Amacı	3
b. Raporun Kapsamı	4
i. Raporla Konu Hapishaneler	3
ii. Raporun Zaman Aralığı.....	3
iii. Raporun İçeriği	5
2. Raporla Dayanak Veriler.....	5
a. Şubemize Yapılan Başvurular	5
b. Hapishane Ziyaretleri	5
ŞUBEMİZE YAPILAN BAŞVURULAR	6
1. Tarsus T-Kadın Kapalı Hapishanesi	6
2. Tarsus T-2 Kapalı Hapishanesi	6
3. Tarsus T-3 Kapalı Hapishanesi	6
4. Aksaray T Tipi Kapalı Hapishanesi	6
5. Bolu F Tipi Kapalı Hapishanesi	6
6. Antalya Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi.....	7
7. Antalya S T Tipi Kapalı Hapishanesi.....	7
8. Kırşehir Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi	7
HAPİSHANE GÖRÜŞMELERİ	8
1. Tarsus T-Kadın Kapalı Hapishanesi	8
2. Tarsus T-1 Kapalı Hapishanesi	19
3. Tarsus T-2 Kapalı Hapishanesi	10
4. Tarsus T-3 Kapalı Hapishanesi	12
5. Aksaray T Tipi Kapalı Hapishanesi	13
GÖZLEM VE DEĞERLENDİRME	14
1. İşkence ve Kötü Muamele	14
2. Sağlık Sorunları	14
3. İnfaz Yakma	15
4. Beslenme ve Hijyen Sorunları	15
5. Haberleşme ve Sosyal İmkanlar ile İlgili Sorunlar.....	16
6. Dilekçe Hakkı	16
7. Hapishane İdaresi İle İletişim Sorunları.....	17
SONUÇ VE ÖNERİLERİMİZ	18

GİRİŞ

1. Raporun Amacı ve Kapsamı

a. Raporun Amacı

Hapishaneler kişilerin dış dünya ile bağlarının önemli ölçüde koptuğu ve kamu gücü ile birçok haklarından mahrum bırakıldığı yerdir. Fakat hapishanelerde dahi bireyler, yaşam hakkına, sağlık hakkına, kişiliğini ve manevi bütünlüğünü koruma ve geliştirme hakkına ve kanunla sınırlandırılmamış diğer bütün haklara sahiptir. Son yıllarda hapishanelere ilişkin raporlar dikkate alındığında mahpusların ağır hak ihlallerine maruz kaldığı görülmektedir.

İnsan Hakları Derneği (İHD) sahip olduğu ve savunduğu değerler ile tüzüğünde yer alan ilkeler gereği mahpusların insan onuruna yaraşır koşullar içerisinde hayatların sürdüreceği koşulların yaratılması için kamuoyunu bilgilendirmek ve resmî kurumları harekete geçirmek konusunda sorumluluk alır. Bu anlayış temelinde yaptığı çalışmalar ve hazırladığı raporlar hak ihlalleri temelinde yapılan faaliyetlere önemli katkı sunmaktadır. İHD yayınladığı yıllık, dönemsel ve özel raporlar ile hapishanelerde yaşanan hak ihlallerinin kamuoyuyla paylaşılması ve bu ihlallerin giderilmesi için resmi mercilerin harekete geçirilmesini hedeflemektedir.

İHD, hapishanelerde yaşanan tüm olumsuzlukları ve mahpusların yaşadıkları haksızlıkları şubeler, bölgeler ve ülke düzeyinde izleyip raporlama çalışması yürütmektedir. Bu çalışmalarını yürütürken bilgi ve veri toplamak için pek çok kaynaktan beslenmektedir. 27 şubesi ve 7 temsilciliğiyle halihazırda Türkiye’de faaliyet gösteren en yaygın insan hakları kurumu olan İHD, yayınladığı hak ihlalleri raporlarının yanı sıra insan hakları alanında faaliyet yürüten diğer sivil toplum kurumları ve barolarla da farklı dönemlerde hapishanelerde yaşanan hak ihlallerine ilişkin raporlar yayınlamaktadır.

İHD hapishanelerde yaşatılan hak ihlallerine dair çok sayıda başvuru almaktadır. Bu başvuruların bir bölümü doğrudan mahpuslar tarafından yapılırken bir bölümü de mahpus yakınları ya da avukatları tarafından yapılmaktadır. Başvurular, İHD internet sitesi üzerinden çevrimiçi olarak yapılabildiği gibi şubelere ve genel merkeze doğrudan da yapılabilmektedir. Ayrıca mahpuslar ve yakınları, mektup yoluyla da İHD’ye başvurumaktadırlar. Derneğimize yapılan başvurular konusunda sorunların çözümü talebiyle derneğimiz ilgili resmî kurumları ivedilikle bilgilendirmektedir. Adalet Bakanlığı, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, TBMM İnsan Hakları Komisyonu, Sağlık Bakanlığı, Kamu Denetçiliği Kurumu, TIHEK, TTB, İçişleri Bakanlığı Kolluk Gözetim Komisyonu, ilgili savcılıklar, ilgili hapishane müdürlükleri, il sağlık müdürlükleri başta olmak üzere başvuruya özel diğer kurumlara da yazılar yazmakta ve mevcut hak ihlallerinin ortadan kaldırılması için gerekli bilgilendirmeleri yapmaktadır. İHD, bilgilendirme işlemleri sonrasında takipleri yapmakta ve ihtiyaç halinde mevcut imkanlar ölçüsünde mahpuslarla görüşme yapması için hapishanelere avukat göndermektedir. Bu işlemler sonrasında kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla basın açıklamaları yapmakta ve raporlar düzenlemektedir.

Şubemiz hapishaneler ve mahpus hakları alanında çalışan Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Mersin Şubesi, Çağdaş Hukukçular Derneği Mersin Şubesi, Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Yardımlaşma Derneği, Mersin Tabip Odası gibi diğer sivil

toplum örgütleri ile ortak çalışmalar da yürütmektedir. Bu ortak çalışmaların ve eşgüdümün neticesinde de elde edilen bilgi ve veriler kamuoyuna sunulmaktadır.

Derneğimize yapılan başvurular içeriklerine göre gruplandırıldığında ise, başvuruların çoğunlukla sağlık hakkı, tahliyelerin engellenmesi, sosyal hakların engellenmesi, işkence ve kötü muamele ve ayrımcılık, adil yargılanma hakkı, ekonomik ve sosyal haklar, iletişim ve haber alma haklarının ihlalleri alanında yoğunlaştığı görülmektedir. Bunların yanı sıra mahpuslar tarafından hukuki destek ve maddi destek talepli başvurular da yapılmaktadır. İHD ayrıca, mahpusların ailelerine yakın bölgelerdeki hapisanelere nakil olmak için yaptıkları başvuruların hapisane yönetimleri tarafından değerlendirilmemesi nedeniyle de çok sayıda başvuru almaktadır.

Bağımsız STK'ların mütemadiyen raporlarına yansıyan; işkence ve kötü muamele, onur kırıcı uygulamalar (çıplak arama, ağız içi arama v.b.), tecrit uygulamaları, keyfi disiplin cezaları, mahpusların tedavi ve sağlık haklarının engellenmesi, ağır hasta mahpusların taraflı ATK raporları ile hapisanede tutulmaya devam etmesi, mahpusların keyfi İdari Gözlem Kurulu Kararları ile koşullu salıverilme hükümlerinden faydalandırılmaması, mahpusların haberleşme, haber alma ve sosyal haklarından faydalandırılmaması, temizlik ve hijyen ihtiyaçlarının karşılanmaması hapisanelerdeki hak ihlallerinin idari bir sisteme dönüştüğü izlenimi doğurmaktadır. Bu minvalde Rapor, hapisanelerde yaşanan hak ihlallerine değinerek ihlallerin giderilmesi için çözüm sunma amacı taşımaktadır.

b. Raporun Kapsamı

- i. **Rapora Konu Hapishaneler** ; Komisyonumuz çalışmalarında, derneğimize yapılan başvurular, mahpusların ailelerinden, avukatlarından gelen veya medyadan alınan bilgiler doğrultusunda Tarsus T Tipi Kampüs Hapishanesindeki ve Aksaray T Tipi Kapalı Hapishanesindeki hak ihlallerine değinilmiştir. Şubemize yapılan başvuruların tamamına yakınının anılan hapisanelerden gelmesi bu hapisanelerde yoğun hak ihlali yaşandığı izlenimi doğurmuştur. Bu cihetle Tarsus Kampüs Hapishanesine ve Aksaray T Tipi Kapalı Hapishanesine ziyaret gerçekleştirilmiştir. Derneğimiz Hapishane Komisyonu amaçları doğrultusunda Komisyon üyesi avukatlar ile Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Mersin Şubesi ve Çukurova Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Yardımlaşma Derneği üyesi avukatlar tarafından Tarsus ve Aksaray Hapishanelerinde yapılan ziyaret neticesinde çeşitli hükümlü, tutuklularla görüşme sağlanarak mahpus beyanları doğrultusunda gözlemlenen hak ihlalleri ve hukuka aykırı idari uygulamalar rapora eklenmiştir.
- ii. **Rapor Zaman Aralığı** ; Mart - Haziran 2024 tarihinde Komisyonumuza gelen başvurular ile hapisane ziyaretlerimiz sonucunda edindiğimiz bilgi ve izlenimleri aktarmaktadır. Fakat raporda dile getirilen hak ihlallerinin birçoğu önceki raporlarımız da nazara alındığında yerleşik kurum uygulaması haline gelen ihlaller olduğundan ihlallerin anılan sürelerle kısıtlı olmayacağı değerlendirilmelidir.
- iii. **Rapor İçeriği** ; Bir koğuştta birden fazla görüşmeci ile yapılan görüşmelerde, önceki görüşme içeriği aktarılmaksızın

yaşanan sorunların anlatılması talep edilmiştir. Görüşmelerde özellikle rutin hale gelen ihlallerin mahpusların ruhsal ve bedensel sağlıkları üzerindeki etkileri nazara alınarak işkence ve kötü muamele yasağına, infaz yakma olaylarına, ağır hasta mahpusların tahliye edilmemelerine, beslenme, sağlık ve tedaviye erişim hakkına, sosyalleşme ve haberleşme hakkına, mahpusların, dilekçe hakkına ve tüm yaşanan sorunlar ile ilgili idare ile görüşebilme ve iletişim kurabilme imkanlarına değinilmiştir. Tüm görüşmecilerin kendi sağlık sorunları veya disiplin soruşturmaları gibi spesifik konular dışında beyanlarının neredeyse tamamının aynı şekilde olduğu, beyanlar arasında bağlantılar ve tutarlılıklar olduğu, tüm hak ihlallerinin benzer şekilde anlatıldığı, yaşanan somut problemlerin kronolojik ve tutarlı şekilde beyan edildiği gözlemlenerek, tekrere düşmemek adına aynı beyanlar tek tek rapora eklenmemiş, tüm ortak sorunlar bir defada eklenerek spesifik sorunlara ayrıca değinilmiştir.

1. Rapora Dayanak Veriler

Şubemize Yapılan Başvuru Sayısı

1	Tarsus T-Kadın Kapalı Hapishanesi	1
2	Tarsus T-1 Kapalı Hapishanesi	1
3	Tarsus T-3 Kapalı Hapishane	1
4	Aksaray T Tipi Kapalı Hapishanesi	1
5	Bolu F Tipi Kapalı Hapishanesi	1
6	Antalya Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi	2
7	Antalya S Tipi Kapalı Hapishanesi	1
8	Kırşehir Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi	1
9	Toplam Başvuru Sayısı	9

Görüşme Gerçekleştirilen Hapishaneler ve Görüşülen Mahpus Sayısı

1	Tarsus T-Kadın Kapalı Hapishanesi	4
2	Tarsus T-1 Kapalı Hapishanesi	2
3	Tarsus T-2 Kapalı Hapishanesi	4
4	Tarsus T-3 Kapalı Hapishanesi	2
5	Aksaray T Tipi Kapalı Hapishanesi	2
6	Toplan Görüşülen Mahpus Sayısı	14

ŞUBEMİZE YAPILAN BAŞVURULAR

1. Tarsus T-Kadın Kapalı Hapishanesi

08.05.2024 tarihinde Tarsus T-Kadın Kapalı Hapishanesi'nde bulunan mahpus Belgin Kanat tarafından mektupla yapılan başvuruda;

- İmralı Ada Hapishanesinde tutulan Abdullah Öcalan üzerinde uygulanan tecridin son bulması, avukatları ve ailesi ile görüşmesinin sağlanması, İmralı' da tutulan Abdullah Öcalan, Ömer Hayri Konar, Veysi Aktaş ve Hamili Yıldırım'ın serbest bırakılması, Kürt sorununun demokratik çözümü için görüşmelerin başlaması, hasta ve yaşlı tutsakların serbest bırakılması, İdare ve Gözlem Kurulu kararları ile infaz yakmanın son bulması, YGC ve S Tipi cezaevlerinin kapatılması ve cezaevlerinde yaşanan hak ihlallerinin son bulması talebiyle iletişimsizlik eylemlerine başladıklarını, hala bu eylemlerini devam ettirdiklerini, beyan etmiştir.

2. Tarsus T-1 Kapalı Hapishanesi

25.06.2024 tarihinde Tarsus T-1 Kapalı Hapishanesinde bulunan mahpus Ahmet Çelik için Whatsapp üzerinden yapılan başvuruda;

- Mahpus Ahmet Çelik'in %75 engelli olduğunu, arkadaş desteği ile yaşamını devam ettirdiğini beyan etmişlerdir.

3. Tarsus T-3 Kapalı Hapishanesi

02.04.2024 Tarihli Derneğimize mahpus İsa Bal yakını tarafından yapılan başvuruda;

- Koşullu salıverilme hükümlerinden yararlandırılmadıklarını, idari gözlem kurulu kararlarının keyfi bir şekilde hapishanede kalmalarına araç olarak kullanıldığını, beyan etmiştir.

İsa Bal Temmuz 2024'te tahliye olmuştur.

4. Aksaray T Tipi Kapalı Hapishanesi

14.05.2024 Tarihli Derneğimize mahpus Ahmet Kasırğa tarafından mektupla yapılan başvuruda;

- Koşullu salıverilme hükümlerinden yararlandırılmadıklarını, idari gözlem kurulu kararlarının keyfi bir şekilde hapishanede kalmalarına araç olarak kullanıldığını, beyan etmiştir.
- Hapishane koşullarının her geçen gün daha da kötüleştiğini, her zaman aktarılan sorunların git gide daha da derinleştiğini ve ağırlaştığını, beyan etmiştir.

5. Bolu F Tipi Kapalı Hapishanesi

15.04.2024 Tarihli Derneğimize mahpus Yıldırım Demir yakını tarafından yapılan başvuruda açık görüş sırasında mahpusun anlattıklarını aktararak;

- Mahpus Yıldırım Demir'in bir buçuk yıldır göz ameliyatı için gerekli olan ilacın parasını devlet karşılamadığı için kendilerinin karşıladığı ancak şimdiye kadar ilacın kendisine verilmediği için mahpusun sağ gözünü kaybettiğini, altı kez gözden anjiyo olduğunu, sol gözünden katarakt ameliyatı olduğunu, çok sıkıntılı bir süreç ile hastaneye gittiğinde ise suni gözyaşı damlası verip geri gönderdiklerini beyan etmiştir.
- Mahpus Yıldırım Demir'in kronik bronşit, reflü, gastrit ve ülser rahatsızlıklarından kaynaklı iki defa mide kanaması geçirdiğini, hastalıkları için diyet yazılmasına rağmen bu ihtiyacının karşılanmadığını, iltihaplı bağırsak sendromu hastalığıyla, iç hemoroid rahatsızlığı, her iki dizde menisküs yırtığı bulunduğunu, prostat hatası olduğunu ve üç defa biyopsi yapıldığını, altı yedi yıldır günlük ilaç kullandığını

fakat ilaçlarının verilmediğini, verilse de fayda sağlamadığını, birçok başka hastalıklarının bulunduğunu beyan etmiştir.

Başvuru İnsan Hakları Derneği Ankara Şubesi'ne bildirilmiştir.

6. Antalya Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi

28.05.2024 Tarihli Derneğimize mahpus Seyithan Karahan, yakını tarafından yapılan başvuruda mahpusla yaptığı görüşmeleri aktararak;

- Disiplin cezalarının verildiği, ortak kullanım alanlarının yasaklandığı, ağız içi aramaların dayatıldığı, hastane sevklerinin yapılmadığı ve birçok hak ihlallerinin gerçekleştirildiği beyan etmiştir.

Başvuru İnsan Hakları Derneği Antalya Şubesi'ne gönderilmiştir.

22.05.2024 Tarihli Derneğimize mahpus Mehmet Emin Töre, yakını tarafından yapılan başvuruda mahpusla yaptığı görüşmeleri aktararak;

- Mektuplarının alındığını, radyolarına el konulduğunu, her gün odalarının keyfi basıldığını, hastane sevklerinin yapılmadığı için tedavilerinin engellendiğini beyan etmiştir.

Başvuru İnsan Hakları Derneği Antalya Şubesi'ne bildirilmiştir.

7. Antalya S-Tipi Kapalı Hapishanesi

28.05.2024 Tarihli Derneğimize mahpus Serhat Tuncer, yakını tarafından yapılan başvuruda mahpusla yaptığı görüşmeleri aktararak;

- Mektuplarının alındığı 1 mayıstan beridir aile görüş boykotlarına katılan mahpusların sistematik olarak odalarının basıldığını, işkence yapıldığını, disiplin cezalarının verildiğini, radyolarına el konulduğunu, yemeklerinin kısıtlandığını, mektuplarının yırtıldığını ve baskının giderek arttığını beyan etmiştir.

Başvuru İnsan Hakları Derneği Antalya Şubesi'ne bildirilmiştir.

8. Kırşehir Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi

06.05.2024 Tarihli Derneğimize Mahsun Çetinkaya olduğu değerlendirilen mahpus tarafından mektupla yapılan başvuruda mahpusla yaptığı görüşmeleri aktararak;

- Ağız içi aramayı kabul etmediği için hastane sevkinin yapılmadığını, sağlık hakkının engellendiğini, bu duruma ilişkin savcılığa yaptığı suç duyurusuna herhangi bir cevap verilmediğini hastalığından dolayı her gün daha da rahatsızlık yaşadığını beyan etmiştir.

Başvuru İnsan Hakları Derneği Ankara Şubesi'ne bildirilmiştir.

HAPİSHANE GÖRÜŞMELERİ

Görüşme Öncesi Hazırlık ve Mahpusun Bilgilendirilmesi

***Mahpuslara, tarafımız tanıtıldıktan sonra yapılan görüşmenin raporlanması ile paylaşılmasına ilişkin rızalarının olup olmadığı hususu sorularak, rızalarının bulunduğunu beyan etmesi üzerine hapisanede yaşadıkları hak ihlallerine ilişkin görüşmeye geçildi.

1. Tarsus T-Kadın Kapalı Hapishanesi

Tarsus T-Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan Hayriye Neslihan Gözlügöl, Fatma Gül, Merve Nur Doğan, Leyla Teymur ile yapılan görüşmede mahpuslar genel olarak hapisane uygulamasına ilişkin yaşadıkları sorunlar ve kendi yaşadığı sorunları aktarmıştır.

Bu görüşmede mahpuslar;

- İmralı Ada Hapishanesinde tutulan Abdullah Öcalan üzerinde uygulanan tecridin son bulması, avukatları ve ailesi ile görüşmesinin sağlanması, İmralı' da tutulan Abdullah Öcalan, Ömer Hayri Konar, Veysi Aktaş ve Hamili Yıldırım'ın serbest bırakılması, Kürt sorununun demokratik çözümü için görüşmelerin başlaması, hasta ve yaşlı tutsakların serbest bırakılması, İdare ve Gözlem Kurulu kararları ile infaz yakmanın son bulması, YGC ve S Tipi cezaevlerinin kapatılması ve cezaevlerinde yaşanan hak ihlallerinin son bulması talebiyle 27 Kasım'da 15'er günlük süreli dönüşümlü açlık grevine başladıklarını, hala açlık grevini devam ettirdiklerini, halihazırda Merve Nur Demir isimli mahpusun açlık grevinde olduğunu, ifade etmiştir.
- Cezaevine ilk girişlerde çıplak aramanın dayatıldığı ve tutsaklara çıplak aramanın yapıldığını,
- Diğer odalar ile ortak alana çıkma, ortak etkinliğe katılma haklarının ellerinden alındığını, kantinden alınan radyo gerekçe gösterilerek kendileri hakkında tutanak tutulduğunu, oda değişim taleplerinin yerine getirilmediğini, ifade etmiştir.
- Aramaların çok sıklaştığını ve aramaya gelen gardiyan sayısının kendilerinin neredeyse 3 katı olduklarını, aramalar sırasında her yerin dağıtıldığını ve yine aramalar sırasında özellikle defter, not vs. -özellikle de Kürtçe yazılar- incelenme gerekçesi ile alınıyor ve geri iade edilmediğini, ifade etmiştir.
- Koşuş olarak haftada bir gün sosyal etkinlik (spor), ayda bir gün de sinema etkinliğinin olduğunu, kurs açılması taleplerinin karşılanmadığını, ifade etmiştir.
- Su sorunu yaşadıklarını, sıcak suyun ancak yarım saat verildiğini, normal suyun ise çok fazla kesildiğini, bununla ilgili yaptıkları girişimlerin sonuçsuz kaldığını, ifade etmiştir.
- Cezaevine gelen mahpusların bağımsız koşuşlara gitmeleri yönünde dayatmalar yapıldığı, bir süre tek kişilik hücrede kaldıklarını, bu süre içerisinde siyasi koşuşta kalmaları halinde iyi hal durumundan yararlanamayacakları, birçok haktan mahrum kalacaklarının söylendiğini, ifade etmiştir.
- Cezaevinden açlık grevlerinden sonra sürgünlerin olduğu, bu sürgünlerin kendilerini psikolojik olarak yıpratıldığını, ifade etmiştir.
- Hacire Çay, Ardıl Çeşme (30 yıllık mahpus), Sayime Karakuş, Mizgin Özatiş, Zinet Sağlam, Nurcan Arslan'ın Erzincan'a, Elif Kardağı'nın Bünyan'a, Kader Peker'in Antalya S Tipi'ne sürgün edildiğini, ifade etmiştir.

Mahpuslarla yapılan görüşmede aynı koşuşta bulunan mahpus hastalıklarına ilişkin;

- Görüşülen mahpuslar ek olarak birçok mahpusun dönemsel sağlık problemi yaşadığını ancak, hapisane ve hastane uygulamalarının sağlıklı bir tedaviye imkan tanımadığını, beyan etmiştir.

İdari Gözlem Kurulu uygulamalarıyla Şartlı Tahliye haklarının verilmemesine ilişkin;

- Tahliye olması gereken mahpusların farklı keyfi gerekçelerle, örneğin taraflı koşullarda olmaları gerekçe gösterilerek mahpusların koşullu salıverilme taleplerinin İdari Gözlem Kurulu kararınca reddedildiğini, son olarak yakın zamanda Pınar Özalp ve Leyla Teymur'un infazının yakıldığını, ifade etmiştir.(2024 Haziran sonunda Leyla Teymur tahliye olmuştur.)
- Leyla Temur adındaki mahpusun infazının bittiği ancak sürekli infazının ertelendiği, cezaevinde iken babasını yaklaşık 2 yıl önce kaybettiği, annesinin de dördüncü evre kanser olduğu, herhangi bir disiplin cezası bulunmamasına rağmen sürekli infazının yakıldığı, 24 Haziran'da tahliye değerlendirmesinin yeniden yapılacağını, bu konu ile ilgilenilmesi gerektiğini, ifade etmiştir.

2. Tarsus T-1 Kapalı Hapishanesi

Tarsus T-1 Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda 31.05.2024 tarihinde başvurucu Özgür Sungur ve Serhat Borak ile yapılan görüşmede mahpuslar genel olarak hapisane uygulamasına ilişkin yaşadıkları sorunları aktarmıştır.

Bu görüşmede mahpuslar;

- İmralı Ada Hapishanesinde tutulan Abdullah Öcalan üzerinde uygulanan tecridin son bulması, avukatları ve ailesi ile görüşmesinin sağlanması, İmralı' da tutulan Abdullah Öcalan, Ömer Hayri Konar, Veysi Aktaş ve Hamili Yıldırım'ın serbest bırakılması, Kürt sorununun demokratik çözümü için görüşmelerin başlaması, hasta ve yaşlı tutsakların serbest bırakılması, İdare ve Gözlem Kurulu kararları ile infaz yakmanın son bulması, YGC ve S Tipi cezaevlerinin kapatılması ve cezaevlerinde yaşanan hak ihlallerinin son bulması talebiyle 27 Kasım'da 15'er günlük süreli dönüşümlü açlık grevine başladıklarını, hala açlık grevini devam ettirdiklerini, ifade etmiştir.
- Açlık grevi sebebi ile hapisane idaresinin kendilerine daha sert davrandığını, grevdeki mahpuslara verilmesi gereken tuz, şeker, limon, karbonat vesaire gibi ihtiyaçlarının eksik karşılandığını, grevden sonra da herhangi bir perhiz uygulanmadan normal yemekte ne veriliyorsa, açlık greviden çıkan kişiye de aynı yemeklerin verildiğini, ifade etmiştir.
- İdarenin son zamanlarda koşulları sürekli kontrole geldiklerini ve her geldiğinde agresif bir tavır içerisinde arama yaptıklarını, etrafı dağıtarak gittiklerini, mahpusların şahsi eşyalarına zarar verip el koyduklarını ve eşyaların hala geri verilmediğini, ifade etmiştir.
- Koşullarına tecrit uygulandığını, diğer mahpuslarla sınırlı iletişime izin verildiğini, haftada bir kez yalnızca kendi koşuluyla spora çıkarıldığını bunun dışında hiçbir sosyal ve kültürel etkinliklerin olmadığını, ifade etmiştir.

- Talep ettikleri kitap, gazete vs. basım yayımların cezaevi idaresi tarafından kendilerine verilmediğini, izin verilen kitapların ellerine çok geç ulaştıklarını, kurs talep ettiklerini ancak verilmediğini, ifade etmiştir.
- Mahpus Özgür Sungur, koşu alanlarında 12 kişi olduğunu ve koşu alanlarında 27 yıl ile cezalandırılan **Mustafa isimli hükümlü mahpusun Kırşehir'e sürgün edildiğini**, Eyüp Çelik isimli hükümlü mahpusun cezası onandıktan sonra hücreye alındığını, ifade etmiştir.

Mahpuslarla yapılan görüşmede aynı hapishanede bulunan mahpus hastalıklarına ilişkin;

- Mahpus Ahmet Çelik'in %75 engelli raporu olduğunu, sağlık sorunu olduğunda tedavi amaçlı hastaneye götürülmediğini, en fazla cezaevindeki revire götürüldüğünü, bu durumda da tedavinin çok geç yapıldığını, ifade etmiştir.

İdari Gözlem Kurulu uygulamalarıyla Şartlı Tahliye haklarının verilmemesine ilişkin;

- İdari ve Gözlem Kurulu'na çıkarılan kişilere rahatsız edici, cezaları ile ilgili olmayan sorular sorulara ya da taraflı koşullarda kaldıkları gerekçe gösterilerek koşullu salıverilme hükümlerinden faydalandırılmadıklarını, ifade etmiştir.

3. Tarsus T-2 Kapalı Hapishanesi

Tarsus T-2 Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan Diren Keser, Hayrullah Turan, Fesih Güneş, Burhan Ötekikivılcım ile yapılan görüşmede mahpuslar özel sorunları ve genel olarak hapishane uygulamasına ilişkin yaşadıkları sorunları aktarmıştır.

Bu görüşmede mahpuslar;

- İmralı Ada Hapishanesinde tutulan Abdullah Öcalan üzerinde uygulanan tecridin son bulması, avukatları ve ailesi ile görüşmesinin sağlanması, İmralı' da tutulan Abdullah Öcalan, Ömer Hayri Konar, Veysi Aktaş ve Hamili Yıldırım'ın serbest bırakılması, Kürt sorununun demokratik çözümü için görüşmelerin başlaması, hasta ve yaşlı tutsakların serbest bırakılması, İdare ve Gözlem Kurulu kararları ile infaz yakmanın son bulması, YGC ve S Tipi cezaevlerinin kapatılması ve cezaevlerinde yaşanan hak ihlallerinin son bulması talebiyle 27 Kasım'da 15'er günlük süreli dönüşümlü açlık grevine başladıklarını, hala açlık grevini devam ettirdiklerini, halihazırda Yılmaz Sevik'in grevde olduğunu, ifade etmiştir.
- Açlık grevi sebebi ile hapishane idaresinin kendilerine daha sert davrandığını, grevdeki mahpuslara verilmesi gereken tuz, şeker, limon, karbonat vesaire gibi ihtiyaçlarının eksik karşılandığını, grevden sonra da herhangi bir perhiz uygulanmadan normal yemekte ne veriliyorsa, açlık greviden çıkan kişiye de aynı yemeklerin verildiğini, ifade etmiştir.
- Hastane sevkleri sırasında çift kelepçe ile tedavi dayatıldığı için tedavi haklarını kullanamadıklarını, uzun süredir kelepçe dayatması sebebi ile hastaneye gitmediklerini, bu durumun sağlıklarını olumsuz etkilediğini, ifade etmiştir.
- Mahpus Diren Keser'in infaz hükümleri gereğince alevi inanç önderi ile görüşmek istediğini fakat yaklaşık bir aydır birkaç defa yazılı talepte bulunmasına rağmen kendisine olumlu ya da olumsuz bir dönüş yapılmadığını, ifade etmiştir.
- Mahpus Hayrullah Turan, 27.11.2023 tarihinde halay çektikleri için koşu alanında bulunan 11 kişi hakkında disiplin cezası verildiğini ifade etmiştir.

Mahpus Burhan Ötekikıvılcım'ın hastalıklarına ilişkin;

- 01.08.2023 Tarihinde rahatsızlığı sebebi ile kendisine son da takıldığını, o süre zarfında sürekli hastaneye sevk edildiğini, her gittiği hastanede ameliyat olması gerektiğinin söylendiğini ancak ameliyat sonrası bakım süresi yaklaşık bir hafta olduğu için hastane ve hapishane idaresinin bu konuda sorumluluk almadığını(mahpus tam olarak hangi idari kurumun sorumluluk almadığını bilmiyor) bu sebeplerle önce Tarsus Devlet Hastanesine, Sonra Mersin Şehir Hastanesine en son da Mersin Tıp Fakültesi Araştırma Hastanesine sevk edildiğini, bu hastanede yakın zamanda yapılan tetkiklerde tedavi sürecinin geciktirilmesi sebebi ile hastalığının yayıldığını ve prostat kanseri olduğunu, ifade etmiştir.
- İdare ile yapılan görüşmede mahpusun infazının ertelenmesi için daha önce bir başvuru yapıldığını ancak mahpusun rahatsızlığı sebebi ile İstanbul Adli Tıp Kurumu'na gidemediği ancak yeniden bir başvuru yapıldığı tarafımıza aktarılmıştır.
- Mahpusun ailesi üzerinden E-nabız kayıtlarına ulaşılmış ve uzman hekimlerce alınan görüşte acilen yatışlı tedavi uygulanmasının önemli olduğu belirtilmiştir.
- **Tüm gözlemlerimiz ve aldığımız bilgiler nazara alındığında Ağır hasta mahpusun acil bir şekilde yatışlı tedavisinin yapılması gerektiği, akabinde infazının ertelenerek tedavisine dışarıda devam etmesi gerektiği anlaşılmaktadır.**

Fesih Güneş'in hastalıklarına ilişkin;

- Migren hastalığının olduğunu, hapishane koşullarında bu rahatsızlığının derecenin her geçen gün arttığını, temiz hava ve sessiz ortam bulmalarının imkansız olması sebebi ile migren ağrıları tutunca ağır atlattığını, ifade etmiştir.

Mahpuslarla yapılan görüşmede aynı hapishanede bulunan mahpus hastalıklarına ilişkin;

- **Mahpus Şemsettin Kayan'ın (60 yaşlarında)** kap ve tansiyon rahatsızlıklarının olduğu, hapishane koşulları sebebi ile yaşlanmaya bağlı hemen tüm hastalıkların baş gösterdiğini,
- **Mahpus Ali Atan'ın** daha önce anjiyo olduğunu, kalp ve tansiyon rahatsızlığının olduğunu,
- **Mahpus Kerim Aksu'nun** da kalp ve tansiyon rahatsızlığının olduğunu, ifade etmiştir.
- **Mahpus Sedat Aba'nın** kronik egzama rahatsızlığı olmasına rağmen revire çıkamadığını, bu nedenle ilaçlarını 1 aydan uzun süredir alamadığını, ifade etmiştir.

İdari Gözlem Kurulu uygulamalarıyla Şartlı Tahliye haklarının verilmemesine ilişkin;

- İdari ve Gözlem Kurulu'na çıkarılan kişilere rahatsız edici, cezaları ile ilgili olmayan sorular, keyfi disiplin cezaları ya da taraflı koşullarda kaldıkları gerekçe gösterilerek koşullu salıverilme hükümlerinden faydalandırılmadıklarını, yakın zamanda Kasım Elçi'nin infazının yakıldığını, ifade etmiştir.

4. Tarsus T-3 Kapalı Hapishanesi

Tarsus T-3 Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda 23.05.2024 tarihinde Agit Adsoy ve İbrahim Oruç ile yapılan görüşmede mahpuslar genel olarak hapishane uygulamasına ilişkin yaşadıkları sorunları aktarmıştır.

Bu görüşmede mahpuslar;

- Koğuşlarında tuvalet ve banyo bir olduğu için koku sorunu çektiklerini, ifade etmiştir.
- Hemen hemen koğuştaki tüm mahpusların zaman zaman dış rahatsızlıklarının olduğunu fakat bu rahatsızlıklarının giderilmediğini, hapishanenin genelinde dış rahatsızlığına bir çözüm üretilmediğini, ifade etmiştir.
- Cezaevi idaresinden talep ettikleri roman, dergi ve gazetelerin kendilerine verilmediklerini, verilmeme sebebini sorduklarında “bu dergi, roman ve gazetelerde Kürdistan isminin geçmesi nedeniyle” şeklinde cevap aldıklarını, mahpus arkadaşlarının cezaevinde yazdıkları kitaplara idarece keyfi olarak el konulduğunu, ifade etmiştir.
- Spor faaliyetlerinin birçoğundan mahrum bırakıldıklarını, sadece futbol oynamalarına izin verildiğini, bunu da 45 dakikadan yarım saate keyfi olarak düşürüldüğünü, ifade etmiştir.
- Resim, müzik kursu ve kütüphane faaliyetlerinden yararlanmalarına engel olduğunu, ifade etmiştir.
- Gelen yemeklerin iyice pişmediğini, yemeğin içinden birkaç defa tel parçaları ve ipler çıktığını, bu hususu cezaevi müdürlüğüne ilettiklerini, ifade etmiştir.
- Aile görüşlerine gittiklerinde gardiyanlar tarafından tek sıra halinde yürümelerinin istendiğini ancak buna uymadıklarını, gerekli tutumu sergilediklerini ifade etmiştir.
- Mahpus Agit Adsoy, **A29 koğuşunda bulunan Mehmet Akkoyun ve Doğan Karaman isimli mahpusların sürgün edildiklerini, nereye götürüldüklerini bilmediklerini**, ifade etmiştir.

Mahpuslarla yapılan görüşmede aynı hapishanede bulunan mahpus hastalıklarına ilişkin;

- Mahpus Agit Adsoy, kendisinde astım hastalığının mevcut olduğunu, buldukları koğuşun çok dar, küçük ve havasız olduğunu, bu durumun hastalığını tetikleyip nefes darlığı ve öksürmeye yol açtığını, ifade etmiştir.

İdari Gözlem Kurulu uygulamalarıyla Şartlı Tahliye haklarının verilmemesine ilişkin;

- İdari ve Gözlem Kurulu’na çıkarılan kişilere rahatsız edici, cezaları ile ilgili olmayan sorular sorulara ya da taraflı koğuşlarda kaldıkları gerekçe gösterilerek koşullu salıverilme hükümlerinden faydalandırılmadıklarını, ifade etmiştir.
- İsa BAL’ın infaz süresi tamamlandığı halde 2 ayı aşkındır uydurma bahanelerle infazının yakıldığını, cezası bitmiş olup koşullu salıverilme ile tahliye edilmesi gerektiğini, ifade etmiştir.
- Cezaevi Gözlem Kurulunun infazı bitmeye yakın olan arkadaşlarını çağırıp “örgüt suçundan yattığına pişman mısın” gibi sorularla sorduklarını, pişman olmadıklarını dile getirdiklerinde infazlarının yakıldıklarını, ifade etmiştir.

5. Aksaray T Tipi Kapalı Hapishanesi

Aksaray T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda Mervan Sungur ve Selahattin Dilek ile yapılan görüşmede mahpuslar genel olarak hapishane uygulamasına ilişkin yaşadıkları sorunları aktarmıştır.

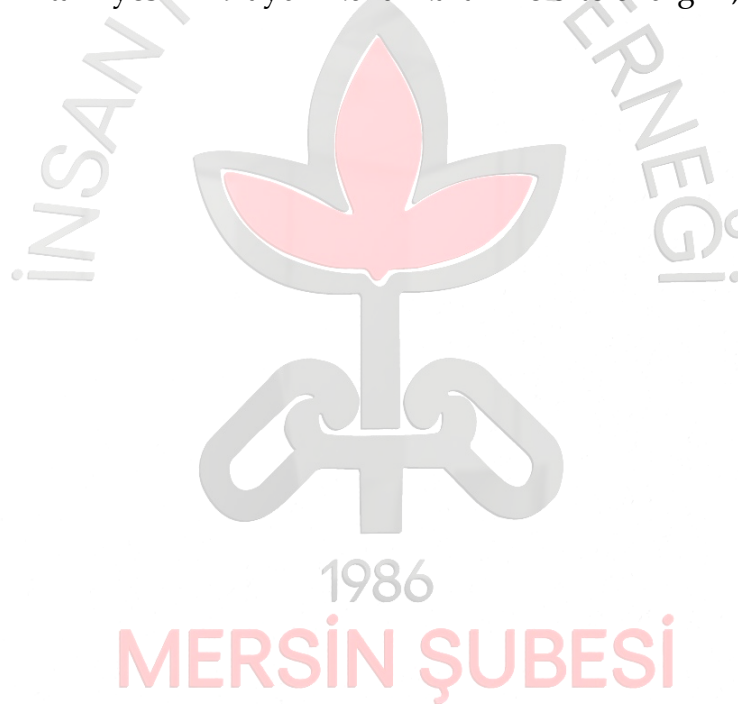
- Hastane sevklerinin 1 yıl gibi geç bir süre ile karşılandığını, ifade etmiştir.
- Mahpus Selahattin Dilek, koğuştta 3 kişi kaldıklarını, mahpus sayılarının az olması ve bacağında bulunan platin sebebiyle spor faaliyetlerine çıkamadığını, ifade etmiştir.

Mahpuslarla yapılan görüşmede aynı hapishanede bulunan mahpus hastalıklarına ilişkin;

- Mahpus Selahattin Dilek, bacaklarında platin olduğunu, tedavi ve kontrol amacıyla hastane talebi olduğunu belirtmesine rağmen hastane taleplerinin geç karşılandığını, ifade etmiştir.

İdari Gözlem Kurulu uygulamalarıyla Şartlı Tahliye haklarının verilmemesine ilişkin;

- İbrahim Al'ın tahliyesinin ertelendiğini, 15 gün süre ardından hak ederek tahliyesinin gerçekleşeceğini, ifade etmiştir.
- Tamer Tanrıkulu'nun tahliyesinin kurul kararı ile 9 aydır ertelendiğini, ifade etmiştir.
- Tamer Yeşilbaş'ın tahliyesinin 2 yıldır kurul kararı ile ertelendiğini, ifade etmiştir.
- Sinan Yaşar'ın tahliyesinin 9 aydır kurul kararı ile ertelendiğini, ifade etmiştir.

GÖZLEM VE DEĞERLENDİRME

1. İşkence ve Kötü Muamele

5275 Sayılı Kanun'un "Hapis cezasının infazında gözetilecek ilkeler" başlıklı 6. maddesi, 1-b bendi; "Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin düzenli bir yaşam sürdürmeleri sağlanır. Hürriyeti bağlayıcı cezanın zorunlu kıldığı hürriyetten yoksunluk, insan onuruna saygının korunmasını sağlayan maddî ve maneî koşullar altında çektirilir." şeklindedir.

Genel mahpus anlatımlarında; mevcut hapisane gardiyanlarının kendilerine karşı tutumlarının çok sıkıntılı olduğu, sürekli kendilerini kışkırtacak şeyler söyledikleri, kendilerine tehdit ve tahkir içeren söylemlerde buldukları, bu konu ile ilgili defalarca hapisane idaresi ile görüşmelerine rağmen bu eylemlerin devam ettiği, bu eylemlerin sadece siyasi koşullara uygulanmayıp ara ara adli koşullardan duydukları kadarıyla adli koşullarda da çok ciddi baskı ve sıkıntılar olduğu, yakın zamanda on bir adli mahpusun intihar ettiğini duydukları, hapisane idaresinin bu durumla ilgili hiçbir önlem almadığını düşündükleri öğrenilmiştir.

Mahpusların özel yaşam alanlarına ağır müdahalelerin, habersizce sürgün edilmelerinin, kendilerine ve kişisel eşyalarına karşı saygısızca ve tahkir edici tutumların, mahpuslara yönelik mütemadiyen tehdit ve tahkir içeren veya kışkırtıcı söylemlerin mahpuslarda manevi olarak ıstıraba yol açacağı ve bu durumun infaz ilkeleri ile bağdaşmayacağı kanaatine varılmıştır.

Ayrıca AİHM ve AYM kararları kapsamında; özellikle hasta mahpusların tedavi haklarının ihlal edilmesi başta olmak üzere, mahpusların aşağıda tüm başlıklarda değinilen haklarından mütemadiyen mahrum bırakılmasının ihmali suretle işkence veya kötü muamele eylemleri kapsamında kaldığı ve bu durumun infaz ilkeleri ile bağdaşmayacağı kanaatine varılmıştır.

2. Sağlık Sorunları

Yapılan görüşmelerde en az 20 mahpusun dikkat edilmesi gereken önemli hastalıklarının olduğu öğrenilmiştir.

5275 Sayılı Kanun'un madde 16/2 hükmü; *"Diğer hastalıklarda cezanın infazına, resmî sağlık kuruluşlarının mahkûmlara ayrılan bölümlerinde devam olunur. Ancak bu durumda bile hapis cezasının infazı, mahkûmun hayatı için kesin bir tehlike teşkil ediyorsa mahkûmun cezasının infazı iyileşinceye kadar geri bırakılır."* şeklindedir. Bu hüküm infaz ilkelerini düzenleyen **5275 Sayılı Kanun'un madde 2/2;** *"Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz."* hükmüne amirdir. **Raporda geçen Burhan Ötekikivilim, Suphi Aydın, İbrahim Oruç, kuvvetle muhtemel ağır hasta mahpuslardan olabileceği kanaatine varılmıştır. Anılan mahpuslar hakkında gerekli sağlık tahkikatının başlatılarak mahpusların hapisanede kalmasının hayatları için kesin bir tehlike teşkil etmesi durumunda cezalarının infazının geri bırakılması, hapisanelerde kalacaklarsa dahi hastalıkları ile özel ve kapsamlı ilgilenilmesi gerektiği, aksi durumun mahpusların yaşam ve sağlık haklarını ihlal edeceği önemle vurgulanmalıdır.**

Hapisane koşulları ve yaşanan hak ihlallerinin hasta mahpusların yaşamını çekilmez duruma getirdiği, özellikle ağır kronik rahatsızlığı olan mahpuslara makul yaşam ve tedavi koşullarının sunulmadığı, revire çıkma taleplerinin de sürüncemede bırakıldığı öğrenilmiştir.

Özellikle son yıllarda raporlarımıza yansıdığı üzere Mersin yerindeki hekimlerin mahpuslara yönelik tavır ve davranışlarının, tedavi yöntemleri ya da keyfi tutumla tedaviden kaçınma eylemlerinin vahim ve endişe verici boyuta ulaştığı, bazı mahpusların insan onuruna aykırı tedavi dayatılması sebebi ile sağlık haklarından imtina etmek zorunda kaldığı gözlemlenmiştir. Mahpuslara hiçbir tehlike şüphesi bulunmamasına rağmen kelepçeli muayene dayatılmasının insan haklarına ve meslek onuruna ağır saldırı niteliği taşıdığı kanaatine varılmıştır.

Hekimlerce, meslek onuruna ve hasta haklarına aykırı bir tedavi yöntemi uygulanması, muayene sırasında keyfi kelepçe dayatılması, mahrem muayeneler sırasında içeride gardiyan bulundurulması, keyfiyete göre muayene etmekten kaçınılması, uzun süren tedavilerde sürekli hekim değiştirilerek tedavi sürecinin uzatılması, hastalığın ehemmiyeti dikkate alınmadan taleplerin göz ardı edilmesi, revire çıkma ve hastaneye sevk edilme taleplerinin sürüncemede bırakılması, mahpusların sağlık haklarına yönelik ciddi hak ihlalleri yaratmakta olup, **konu ile ilgili ihmali olan kişiler hakkında adli ve idari soruşturma başlatılması gerektiği, koşulların düzeltilmesi için Adalet Bakanlığınca derhal gerekli çalışma ve denetimlerin başlatılması gerektiği kanaatine varılmıştır.**

3. İnfaz Yakma

Komisyon faaliyetlerimize son dönemlerde sıklıkla başvuru konusu olan infaz yakma hususu önem arz etmektedir. Özellikle geçtiğimiz yıldan bu yana idari gözlem kurulu kararlarının keyfi uygulama ve kıstasları ile birçok mahpusun infazının yakıldığı öğrenilmiştir.

Derneğimize yapılan başvurular ve heyetlerimizce yapılan görüşmelerde en az 14 mahpusun infazının yakıldığı öğrenilmiştir. Anılan infaz yakma uygulamasının bir kurum standardı haline gelmesi sebebiyle birçok mahpusun daha aynı gerekçelerle infazının yakılmış olabileceği öngörülmektedir. Yine daha önceki ve halihazırdaki raporlarımıza yansdığı üzere mahpuslara gerekçesiz ve **keyfi şekilde disiplin cezaları uygulandığı, uygulanan disiplin cezalarının mahpusların infazlarının yakmaya gerekçe olarak kullanıldığı, nitekim bu disiplin cezaları sonrası infazını tamamlamış birçok mahpusun koşullu salıverilme hükümlerinden faydalandırılmadığı** öğrenilmiştir. Mahpuslara yönelik keyfi disiplin cezası ve İdari Gözlem Kurulu kararlarıyla infaz yakma uygulamalarının mahpusların umut haklarını ağır derecede ihlal ettiği kanaatine ulaşılmıştır. Anılan uygulamaların eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağının ihlalini doğuracağı belirtilmelidir.

4. Beslenme ve Hijyen Sorunları

Yemeklerin çok az geldiği, yenilmeyecek durumda olduğu, şebeke suyunun kuyu suyu ve tuzlu olduğu, **daha önceden devam eden sıcak sorununun henüz tam anlamı ile giderilmediği, bazı koşullara uzun zaman sıcak suyun verilmediği soğuk suyun ise zaman zaman ise kesintiye uğratıldığı,** kantinde satılan ürünlerin çok kalitesiz, standart dışı olduğu ve fahiş fiyatlara satıldığı, bu nedenle mahpusların alışveriş yapma imkanlarının çok zor olduğu, ek gıda ve su ihtiyaçlarının kantin yolu ile karşılanmasının zorlaştırıldığı öğrenilmiştir. Bu durumların mahpusların sağlık ve beslenme açısından asgari insani yaşam standartları açısından ihlal yarattığı gözlemlenmiştir.

Özetle; heyetlerimizce, son derece kötü denilebilecek hapisane koşullarının düzeltilmesi gerektiği, mevcut koşulların mahpusların sağlığı ve güvenliği açısından ciddi tehlikeler barındırdığı, hapisane idaresinin beslenme, sağlık ve hijyen konusunda pasif bir tutum sergilediği, koşulların iyileştirilmesi için **Adalet Bakanlığınca derhal gerekli çalışma ve denetimlerin başlatılması gerektiği kanaatine varılmıştır.**

5. Haberleşme ve Sosyal İmkanlar ile İlgili Sorunlar

Hapishane idaresinin pandemi koşullarını öne sürerek sosyal imkanlar ve faaliyetler konusunda mahpusların kanuni sosyal haklarını yerine getirmekten imtina ettiği, defalarca talep edilmesine rağmen oda değişikliklerinin uzun süredir yapılmadığı öğrenilmiştir.

Sportif faaliyetlerin çok nadir yapıldığı (ortalama iki ayda bir), eğitsel ve kültürel faaliyetlerin ise neredeyse hiç yapılmadığı öğrenilmiştir.

Havalandırmaya çıkma, spor yapma ve diğer mahpuslarla sohbet etme hakkının engellendiği, tecrit ve izolasyon koşullarında bir yaşamın dayatıldığı, bunun da zaten zor olan hapishane yaşamını daha da zorlaştırarak, sosyal haklarının ihlal edildiği, anılan eylemlerin infaz hukukunun amaçlarıyla ve evrensel değerlerle bağdaşmadığı, bu hakların geciktirilmeden kanuna uygun şekilde tanınması gerektiği kanaatine varılmıştır.

Mahpuslara yeterince kırtasiye malzemesi verilmediği, öğrenilmiştir.

Hapishane idaresince mahpuslara gelen mektupların verilmediği, kendilerinin gönderdiği mektupların da çoğu zaman yerine iletilmediği öğrenilmiştir.

Yeni Yaşam ve Evrensel gazetesinin ve bakanlık onaylı Kürtçe kitapların verilmediği öğrenilmiştir.

Mahpus ailelerinin getirdikleri eşyaların ve kitapların kabul edilmediği veya verilmediği, şahsi eşyalarının kendilerine verilmeyip depo edildiği, taleplerinin sürüncemede bırakıldığı, hapishane idaresince bu kotanın keyfi bir şekilde konulduğu öğrenilmiş, mahpusların bu haliyle okuma, kişisel birikimlerini arttırma ve bilgi edinme haklarının ihlal edildiği kanaatine varılmıştır.

Özetle; mahpusların içinde buldukları ağır şartları ve yaşadıkları sorunların çok sayıda mahpus tarafından farklı zamanlarda sıkça dile getirildiği göz önünde bulundurulduğunda, hapishane idaresinin daha yapıcı ve faydalı önlemler alarak mahpusların sosyal haklardan faydalandırılması gerektiği ve **hapishane idaresinin günlük, keyfi uygulamalarının Adalet Bakanlığı ve ilgili diğer kurumlarca denetlenmesi gerektiği kanaatine varılmıştır.**

6. Dilekçe Hakkı

Anayasal bir hak olan hapishane idaresine ve diğer kurum ve kuruluşlara yazılan talep ve şikayet dilekçelerinin işleme konulmadığı, dilekçeler için herhangi bir evrak kayıt numarası verilmediği, dilekçenin akıbeti sorulduğunda böyle bir dilekçenin olmadığı söylenerek mahpusların dilekçelerinin işleme dahi konulmadığı öğrenilmiştir.

Hapishane idaresince mahpusların dilekçe hakları engellenerek diğer kurum ve kuruluşlara etkili başvuru haklarının ihlal edildiği, mahpusların yaşadığı hak ihlallerini ilgili makamlara bildiremedikleri, bu haliyle dilekçe haklarının ihlal edildiği ve yaşadıkları hak ihlalleri nedeni ile başvuru yollarının kapatıldığı veya etkisizleştirilmeye çalışıldığı tespit edilmiştir. Ceza Yasasının 121. maddesine göre hapishane idaresinin hukuki bir neden olmaksızın mahpusların dilekçelerinin kabul etmemesinin suç oluşturduğu, **konu ile ilgili hapishane idaresi hakkında etkin adli ve idari soruşturma yürütülmesi gerektiği, Adalet Bakanlığı ve ilgili diğer kurumlarca sürecin takip edilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır.**

7. Hapishane İdaresi ile İletişim Sorunları

Mahpusların hapishane idaresinin tutum ve davranışlarından vazgeçmemesi sebebiyle, hapishane müdürleriyle görüşme talep ettikleri ancak çoğu zaman muhatap alınmadıkları, hapishane idaresinin bu pratiğin sürekli tekrarladığı, **mahpuslara disiplin cezası verilerek infaz sürelerinin uzatıldığı, İnfaz Yasasının mahpusları sindirmek için keyfi bir araç olarak kullanıldığı, hapishane idaresinin ivedilikle denetlenmesi ve mahpusların hayatını çekilmez kılan kötü muamele uygulamalarının acilen sonlandırılması gerektiği gözlemlenmiştir.**

Yaşanan tüm hak ihlalleri yönündeki şikayetlerin halen artarak devam ettiği göz önüne alındığında, iddiaların üstü örtülmeden ve delillerin kaybolmaması için geciktirilmeden kanunlara ve evrensel değerlere aykırı, ulusal ve uluslararası sözleşmelerle mutlak olarak yasaklanan işkence, darp, kötü muamele, tehdit, hakaret ve onur kırıcı davranışların önlenmesi bakımından etkin adli ve idari soruşturmaların yapılması, delillerin araştırılması, iddia sahiplerinin ve tanıkların beyanı alınarak bu davranışlarda bulunan görevlilerin tespit edilmesi ve haklarında işlem yapılması gerektiği kanaatine varılmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

- Ulusal ve uluslararası insan hakları hukukunda; mahpusların hakları ile ilgili oldukça gelişmiş standartlar olmasına karşın mahpuslar ilgili hakları ve düzenlemeleri doğrudan kullanamamakta, tutuldukları yerlerde bulunan yetkililer aracılığı ile ancak kullanabilmektedir. Yetkililer, hapishane müdürleri, kaynağını uluslararası insan hakları sözleşmeleri ve Anayasa'dan alan yasal düzenlemelere aykırı işlemler ve uygulamalar yapmaktadır. Bu durum mahpuslarda, ailelerinde, avukatlarında ve insan hakları örgütlerinde hapishane sistemine ilişkin ciddi güvensizlikler oluşturmaktadır. Bir bütün olarak bu saptamalar, hapis cezalarının infazında özgürlüğünden yoksun bırakılmanın kendi başına yeterli bir ceza olduğu gerçeğinin göz ardı edildiği ve gerek hapishanenin fiziksel koşulları ve gerekse

uygulanan rejimin, çekilmekte olan cezanın şiddetini daha da arttırdığını göstermektedir. Mahpusluğun bu "ağırlaştırılmış" koşullarını etkin biçimde denetleyecek bir mekanizma bulunmamaktadır. Mahpusun avukat görüşü, arkadaş görüşü ve aile görüşlerinden mahrum bırakılması, yine dışarıyla iletişim bağı olan telefon, faks ve mektup hakkının engellenmesi gibi uygulamalar insanlık onuruna aykırı uygulamalardır. Mahpusun işkence ve onur kırıcı ceza işlemlerine maruz bırakılması demektir.

- Birleşmiş Milletlerin 17 Aralık 2015 de toplanan genel kurulunda kabul edilen Mahpuslara Yönelik Muameleye İlişkin Birleşmiş Milletler Asgari Standart Kuralları (Nelson Mandela Kuralları) Mahpus hakları bakımından en önemli ve ayrıntılı düzenlemeleri içermektedir. Mandela kuralları özellikle BM Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesine, BM Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesine ve BM İşkence Karşıtı Sözleşmeye ve eki seçmeli protokolüne özellikle atıf yapmakta ve mahpus haklarının BM'nin çeşitli kararları ve ilkeleri ekseninde korunduğunu ifade etmektedir. Dolayısıyla infaz kanunuyla ilgili düzenlemeler yapılırken anayasa 90. Madde uyarınca BM Mandela Kurallarının göz önüne alınması gerekliliği açıktır. Bu kapsamda kuralların temel ilkeleri rehber alınmalıdır. Bu ilkeler bütün mahpuslara insanlık onuru ve değerine uygun davranılması, ayrımcılık yasağı, dış dünyayla ilişkilerinin muhafaza altına alınması gibi çok sayıda ilkedir. Birleşmiş Milletler Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallarının (Nelson Mandela Kuralları) 1. maddesinde; "Bütün mahpuslar, doğuştan sahip oldukları insanlık onuru ve değeri gözetilerek saygı ile muamele görecektir. Gerekçesi ne olursa olsun hiçbir mahpus işkence ve diğer zalimane insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleye maruz bırakılamaz ve tüm mahpuslar bu tür muamelelerden korunur. Mahpusların, personelin, hizmet sağlayıcıların ve ziyaretçilerin emniyeti ve güvenliği her zaman sağlanır." İlkesi vardır.
- BM Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin 10. maddesinde açık bir şekilde "Özgürlüğünden yoksun bırakılmış kişiler insani muamele ve insanın doğuştan kazandığı insan onuruna saygılı davranış görme hakkına sahiptir" denilmektedir. Yine BM Mahpusların Islahı İçin Temel Prensiplerin 1. maddesinde; "Bütün mahpuslara doğuştan sahip oldukları insanlık onurunun ve değerinin gerektirdiği saygıyla muamele yapılır" denilmektedir. Uluslararası kurallara göre insanların cezaevinde olmaları, onların tüm haklarının askıya alınması anlamına gelmemekte olup, cezaevi koşulları asla ek bir cezalandırma yöntemi olarak kullanılamaz. Modern, hukukun üstünlüğünün asıl ilke olarak kabul edildiği toplumlarda cezaevlerinin insanlara adaletin zaten vermiş olduğu cezaya ek olarak daha ağır başka bir ceza vermek gibi bir işlevi ya da görevleri yoktur. Oysa cezaevlerinde insanlık onuruna yakışır muamele yapılmamakta ve mahpuslar şiddet, hakaret ve kötü muameleye ve hak ihlallerine maruz kalmakta, hasta olanların tedavileri aksatılmakta, iletişim ve bilgi edinme hakları engellenmektedir.
- Cezaevlerinde son dönemlerde artış gösteren işkence-darp vakalarına son verilmeli, sorumlu olan kişiler hakkında soruşturma açılmalı ve cezai yaptırımlar uygulanmalıdır. Mahpuslara yapılan işkence, onur kırıcı ve kötü muameleler Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile yasaklanmıştır. Madde3: İşkence Yasağı" Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tâbi tutulamaz."
- Cezaların nasıl infaz edildiği, en az cezaların hakkaniyetli verilmiş olması kadar -hatta orta ve uzun vadede ondan bile- daha önemli ve hayatidir. Devlet, hiçbir mahpusun, insan olma onurunu kısıtlayamaz ya da engelleyemez. İnsan onuruna

saygı uluslararası hukukun değiştirilemez kurallarından olduğu gibi, hükümlülerin rehabilite olup topluma yeniden suç işlemeyecek bireyler olarak katılmalarının da bir şartıdır. Bu hak, cezaevindekiler de dahil her insan için devletin koruması altında bulunan ve kısıtlanamaz bir hak olarak varlığını sürdürür.

- Hapishanelere bağımsız sağlık kurumlarının girmesine ve inceleme yapmasına izin verilmelidir. Hapishanelerin denetiminde başta meslek kuruluşları ve insan hakları örgütleri olmak üzere ilgili kuruluşların yer alacakları şekilde yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- AİHM kararlarında cezaevlerinin sadece cezaevinde yaşama ilişkin değil cezaevi sonrası yaşama ilişkin umut etmeye ilişkin de insan haklarını önceleyen bir tavırda olmalarını önemsemiştir. Bu çerçevede örneğin, mahkeme, müebbet hapis cezası alan hükümlülerin cezalarının herhangi bir umuda sahip olamayacak şekilde infaz edilmesinin işkence yasağına aykırılık oluşturduğuna karar vermiştir. Kafkaris v. Kıbrıs (BD, 21906/04, 12.2.2008) ve Vinter ve Diğerleri v. Birleşik Krallık (BD, 66069/09, 130/10 ve 3896/10, 9.7.2013) ile calan v. Türkiye kararları buna örnektir.
- AİHS'in 14. maddesinde düzenlenen "Ayrımcılık Yasağı" ilkesine göre "Bu Sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır."
- Hakkında yasaklama, toplatma kararı olmayan gazetelerin hapishanelere alınmasının önündeki engeller kaldırılmalı ve temini sağlanarak gazeteler mahpuslara verilmelidir. "Recep Bekik ve Diğerleri'nin" AYM'ye başvuruları (2016/12936): AYM, 27.03.2019 tarihinde creti denmiş, hakkında toplatma kararı olmayan süreli yayınların verilmemesinin Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan "ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini" karar vermiştir.
- Ailelerinden uzakta olan mahpusların, maddi koşullar ve hastalıklar nedeniyle gelemeyen ailelerine yakın cezaevlerine nakil talepleri kabul edilmelidir.
- AİHM, Abdulkirim Avşar (19302/09) ve Abdulkirim Tekin'in (49089/12) başvurularını inceleyerek 17 Eylül 2019 tarihinde, Türkiye'deki önemli sorunlardan biriyle ilgili ihlal kararı verdi. Ailelerinden uzak cezaevlerine nakledilen mahpusların hastalık sebebiyle ya da maddi sebeplerle kendilerini görmeye gelemeyen ailelerine yakın bir hapishaneye nakledilme taleplerinin başvurucuların somut koşulları dikkate alınmadan reddedilmesi, Sözleşme'nin 8. maddesi altında özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlali olarak görüldü ve başvuruculara 6.000 Euro tazminat ödenmesine hükmedildi.
- Cezaevlerinde meydana gelen intihar vakalarının önüne geçmek için mahpusları ruh ve bedensel bütünlüklerine yönelik tehditler ortadan kaldırılmalı, insan onuruna yaraşır uygulamalar geliştirilmelidir. Gerekl önlemi almayan ve etkisi olan kişiler varsa etkin soruştırmalar yapılmalı ve yaptırımlar uygulanmalıdır.
- AİHM ve AYM'ye göre infazın yöntemi ve infaz sürecindeki davranışların mahkmları özgürlükten mahrum kalmanın doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntılı veya eziyetli bir duruma sokmaması gerekir. Ceza infaz kurumunda tutulmanın pratik gerekleri çerçevesinde mahpusların sağlık ve esenlikleri gibi hususların yeterli bir şekilde güvence altına alınması, insan onuruna yaraşır şartların sağlanması için gereklidir (Piechowicz/Polonya, B. No: 20071/07, 17/4/2012, ř 162, AYM Ersan Nazlier Başvurusu, 2015/19917, Karar Tarihi:3/6/2020, R.G. Tarih ve Sayı:30/6/2020-31171).

- Dünya Tabipler Birliği Lizbon Hasta Hakları Bildirgesi'ne göre (1981): "Her insan ayrımcılık yapılmaksızın yeterli tıbbi bakım görme hakkına sahiptir." Dünya Tabipler Birliği Tokyo Bildirge'ne göre: "Hekim, tıbbi açıdan sorumlu olduğu kişinin bakımıyla ilgili bir karar verirken klinik yönden bütünüyle bağımsız olmalıdır. Hekimin temel görevi, izlediği kişilerin sıkıntılarını azaltmaktır; kişisel, toplumsal ya da politik hiçbir güdü, bu yüce amaçtan daha üstün sayılmayacaktır."
- Yeterli ve sağlıklı beslenmek temel insan hakkıdır. Sağlık sorunları olan mahpuslar, doktorlarca reçete edilmiş yiycekleri alma hakkına sahiptirler. Hapishane idareleri tarafından hasta tutuklu veya hükümlülere diyete uygun yemek sağlanmalıdır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Ebedin Abi/Türkiye (B.No: 10839/09, 13/3/2018) bireysel başvurusunda hasta tutuklu veya hükümlüye diyete uygun yemek sağlanmaması ile ilgili olarak insanlık onuruyla bağdaşmayan muamele yasağının ihlal edildiğine hükmetmiştir.
- Hapishanelerdeki sağlık personeli sayısı arttırılmalıdır. Hastaların havasız, kışın soğuk, yazın sıcak ringler ile hastaneye sevk edilmesi, hastane önlerinde ringler içerisinde saatlerce bekletilmesi uygulamalarına son verilmelidir. Ağır hastaların ring araçları ile değil ambulansla hastanelere sevki sağlanmalıdır. Tek kişilik ring aracı tamamen kaldırılmalıdır.
- Hastaların revire çıkarılmaları, hastaneye sevkleri hızlandırılmalıdır. Teşhis, tedavi ve kontrollerinin uzman hekimler tarafından yapılması sağlanmalıdır.
- Kelepçeli muayene ve tedavi yöntemi uygulamasından vazgeçilmelidir. Bu uygulama nedeniyle birçok hasta mahpusun tedavisi yapılamamaktadır. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık-dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin nlenmesi Komitesi (CPT) Genel Raporu'nda da kelepçeli olarak tedavinin uygun olmadığı vurgulanmaktadır: "Sivil hastanenin kullanılması halinde, güvenlik düzenlemeleri konusu ortaya çıkacaktır. CPT bu bağlamda, tedavi almak üzere hastaneye gönderilen tutukluların gözetim nedenleriyle hastane yataklarına ya da diğer eşyalara fiziksel olarak bağlanmamaları gerektiğini vurgulamak ister. Güvenlik ihtiyaçlarını yeterli bir Şekilde karşılayacak başka yollar bulunabilir ve bulunmalıdır; bu tür hastanelerde bir gözetim biriminin oluşturulması bu czmlerden bir tanesi olabilir."
- Her hasta mahpusun tıbbi etik gereği, her hastaya uygulanması gerektiği gibi, mahremiyetine saygı gösterilen bir ortamda, insan onuruna yakışır bir Şekilde sağlık hizmeti alma hakkı vardır. Dünya Tabipler Birliği ve Türk Tabipler Birliği de yayınladıkları birçok metinde, hekimlerin mahpusları muayenesi esnasında kişinin içinde bulunduğu her türlü kısıtlılığın ortadan kaldırılmasını ve kişiyi kelepçeli, yatağa bağlı ve benzeri bir durumda muayene ve tedavi etmemelerini salık vermektedir. Türk Tabipler Birliği, Aralık 1994'te konuyla ilgili yayınladığı bildirmede kelepçelerin atırılmasını "hekimin görevi" olarak nitelendirmektedir.
- BM Herhangi Bir Biçimde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunması için Prensiplerin Btn: "Madde 1- İnsani tarzda muamele yükümlülüğü: Herhangi bir biçimde tutulan veya hapsedilen bir kimse, insanliyetin ve insanın doğuştan sahip olduğu insanlık onuruna saygının gerektirdiği bir biçimde muamele görür".
- Uluslararası ve ulusal kanunlardan da anlaşılacağı üzere, mahpusların yeterli tıbbi yardım görme hakları mevcuttur. Bununla birlikte, mahpuslar insanlık onuruna saygılı bir biçimde muamele görme ve yaşama hakkına sahiptir. Fakat büyük bir sorun olan ve kamuoyunun vicdanını kanatan hasta mahpusların yaşamış oldukları sorunlar czm üretilmeden ortada durmaktadır. Teşhis ve tedavisi yapılmadan adeta işkence cektirilen, hapishanede hayatını kaybeden ya da ölümüne ramak kala

bırakılıp kısa sürede hayatını kaybeden insanların olduğu bir toplum, adalete olan inancını da kaybeder. Türkiye hapisanelerinde bulunan hasta mahpusların acil ve kalıcı tedavileri yapılmalı, hapisane koşullarında tedavisi yapılamayan/yapılmayan hasta mahpusların da acilen infazları durdurulmalıdır.

- Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirmesine Dair Yönetmelik” doğrultusunda kurulan İdare ve Gözlem Kurulları kendilerini mahkeme yerine koyarak mahpuslar hakkında iyi halli olup olmama durumları hakkında değerlendirmede bulunmakta, koşullu salıverilme ve denetimli serbestlik haklarından yararlanıp yararlanmayacaklarına karar vermektedir. Ayrıca İdare ve Gözlem Kurulu mahpuslarla ilgili değerlendirmelerinde, mahpusların yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce aldığı disiplin cezalarının da gerekçe gösterilerek iyi olmadığına karar vermesi de “geçmişe yürüme yasağı” ilkesine aykırı uygulamalar yürütmektedir ve mahpusların tahliyelerini engellemektedir. Mahpusların yasal olarak kazanılmış haklarını engelleyen yönetmelik iptal edilmelidir.
- Mahpusların eğitim haklarının önündeki tüm engeller kaldırılması ve bu konuda gereken kolaylıklar sağlanmalıdır.
- Gittikçe ağırlaşan tecrit koşulları kaldırılmalı, hapisanelerde insan onuruna uygun yaşam standartları getirilmelidir. Özellikle Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarındaki kendine ait havalandırması olmayan tek kişilik odalarda tutulma uygulamasına son verilmelidir.

Heyetlerimiz ve kurumumuz; hapisane rejimi, fiziki koşullar ve uygulanan muameleler hakkında etkili bir idari ve yargısal denetim sağlanması gerektiğini tespit etmiştir. İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı ya da Onur Kırıcı Muamele ya da Cezanın Önlenebilirliği Sözleşmesi Seçmeli Protokolü’ne uygun şekilde, “bağımsız” ulusal denetim mekanizmalarının oluşturulması gerekmektedir. İnsan Hakları Derneği Mersin Şubesi; cezaevlerindeki tutuklu ve hükümlülerle yaptığı görüşmelere dayanarak, işlenen insan hakları ihlallerinin yerleşik cezasızlık kültürüyle karşı karşıya kaldığını, mağdurların, uygulamada kasten işlenen insan hakları ihlallerini tarafsız ve etkili bir şekilde araştırabilecek bağımsız bir organ bulunmadığı için de adaleti erişim umutlarının neredeyse kalmadığı kanaatine varmıştır. Tüm cezaevlerinde yaşananlara, hak ihlallerine, sağlığa erişim engellerine karşı **Adalet Bakanlığı’nı, ilgili tüm kurum ve kuruluşları göreve davet ediyoruz. 04.07.2024**

1986

MERSİN ŞUBESİ

İnsan Hakları Derneği Mersin Şubesi

Hapishane Komisyonu